

Søren Matthisen søger kompensation for mistet bolig, 1739

Rigsarkivet, Københavns Universitet,

Konsistoriets kopibog, 1740-

Transskriberet af Jesper Vang Hansen, 2006

Søren Matthisens klokkerbolig, der lå på hjørnet af Købmagergade og Landemærket blev ødelagt ved branden i 1728. I stedet for at blive repareret, lod Bygningskommissionen huset rive ned. En kompensation for manglende bolig i form af huslejhjælp, havde Matthisen ikke modtaget trods ihærdig ansøgning. I 1739 forsøger han endnu engang at få konsistoriet til at anerkende sit krav.

Følgende breve og dokumenter er indført i kopibogen fra 1740:

- *Søren Matthisens brev til konsistoriet, dat. 7. november 1739*
- *Hans Grams erklæring til konsistoriet om brevet, dat. 19. november 1739*
- *Bilag A, Hans Grams brev til konsistoriet og 1. Matthisens husleje og 2. Om problemerne vedr. pantet i Peter Peltes gård, der nedbrændte i 1728, og den værdiforringelse det medførte på den Skeels legat. Gram var efor for Skeels legat. Dat. 20. januar 1735*
- *Bilag B. Matthis Sørensens brev om at han betaler 100 rd. til den nye klokkerbolig, dat. 15 Juni 1687*
- *Bilag C. Et udateret latins referat af en votering i konsistoriet*
- *Bilag D. Søren matthisens bref til konsistoriet om at modtage huslejhjælp, dat. 24. august 1734*

På stemplet papir C6, 1739, No 48979 FireogTyve Skilling

Høyædle og Velbaarne Consistorii Herrer, Rector og Professores!

Det er nu 56. Aar siden d. 20. Januarii 1683 at da værende Consistorii Herrer antog mig til at nyde Klokker=Tienesten ved Trinitatis Kirke paa visse Conditioner: hvilket af salig og høyloflig Ihukommelse Kong Christian dend femte d. 1. Dec. 1683 allernaadigst er confirmerit; derefter af efterkommende Majestæter. Derefter har efterskrefne Herrer Ober=Kirke=Værger eller procuratores templi, antaget mig til Under=Kirke=Værge: først Mag. Jørgen Eilersen, siden Conferenz=Raad Bartholin, Etats=Raad Rømer, Adessor Bircherod og Justits=Raad Gramm, som fra 1720 af har quiteret mig for Kirkens Penge for hver Aars Extract. Anno 1729 ordinerede salig og høyloflig Ihukommelse, Kong Friderich dend fjerde, at jeg skulde være Kirke=Værge ved Trinitatis Kirkes bygning, bekiendt, hvorledes Kirken for Ildebranden var med indlugte Stole indrettet, og Choret og Daaben med Messing=Pillerne beprydet; det jeg og giordte, men bekom Svar, at de forlangte ingen Underretning af mig. Derefter befalede dend sal. Konge, at alle Kirke=Værger til de afbrændte Kirker skulle levere saa material=Gaarden til Mhr. Dasong alle Lefninger af Kaabber, Messing, Malm og Blye; da Justits=Raad Gramm efter Vejer=Seddel Ao 1728 d. 23. Nov. leverede

22. Skippund 7 Lispund 12 Pund Kaabber; d. 7. Dec. 4 Skippund 1 Lispund Messing; d. 27. Oct. 1729
5. Skippund 9 Lispund Blye: af de andre Kirker blefv og leveret et anseeligt quantum.

Derefter gjorde Biskop Worm Ansøgning, at hand maatte bekomme af Material=Gaarden det Kaabber, der var i forvaring, som hand vilde lade gjøre i 10. Pund Kaabber-Plader paa Kaabber=Møllen; det hand og bekom. Jeg Tøfvede indtil Kirkens Sparreværk var reist, og meente, at faae noget af Kaabberet til de 3 Gavle over Choret, men bekom intet, alligevel at deraf kunde ventes 640 Plader. Derpaa gjorde jeg skriftlig begiæring til Justits=Raad Gramm, at hand vilde fornemme hos biskop Worm, om der ikke var blefven noget i Behold af de 22. Skippund Kaabber og de 4. Lispund messing, efterdi Trinitatis Kirke behøvede det, fornemmelig messingen, saasom endnu ingen Lyse=Kroner vare i Kirken. Jeg bekom ingen Svar, men maatte fornemme, at Biskop Worm gjorde Ansøgning ved Consistorium, at de vilde forbyde mig at være Kirke=Værge; hvorudi hand og blev føyet ved det at mig blev tilsendt Bref, at jeg skulde frastaae at være Kirke=Værge; hvilket Bref jeg sendte Justits=Raad Gramm til Eftersiun. Da hands kongl. Majt. Derom blef bekienet, sendte hand 2 af sine Geheime Raader i Kirken at eftersee dend Stridighed imellem Biskop Worm og mig og da han bekom Svar af dem, var Kongen saa naadig at sende bud til Biskop Worm, at hvis arbeide Søren Matthisen hafde giort i Kirken, skulde blive som det var. Den 1 October 1728 da Justits=Raad Gramm hafde givet mig Quitering for Kirkens Beholdning 20. rdl. paa min Extract, begyndte Biskop Worm at nedbryde Klokker=Huset, som sal. og høyloflig Ihukommelse Kong Christian V 1687 hafde Tilladt at bygges, foruden at forespørge sig, om Klokkeren herefter skulle nyde Huus eller Penge at leie for. Jeg ventede Ao. 1729, 1730, 1731 paa Klokkerhusets Bygning; fornem nok at der fattedes Penge; hvorfor jeg loed det beroe indtil jeg fik indsamlet Penge at levere Hr. Justits=Raad Gramm, nemlig d. 1. Aug og 31. Dec

1729. – 186 rdl

1730.- 115

1731. – 95.

1732.- 535

1733.- 350.

1734.- 353

1735.- 330

1736.- 600.

1737.- 440.

1738.- 200.

Er 3204 rdl. Hvilke Penge Justits=Raad Gramm af mig har annammet. Nu er da intet videre, end de 60 rdl. jeg har opført aarlig til Huus=leyen, hvilken Justits=Raad Gramm har opholdt mig med at

forespørge sig om fra Ao. 1732 udi 3. Aar. Siden har hand det anmeldet d. 9. Maii 1736 og bragt det saaviidt, at Consistorii Herrernes vota skal være faldne ud saaledes, at jeg skulde nyde herefter de 60. rixdaler aarlig (som mig er sagt) hvilket har henstaaet endnu til datum. Beder derfor, de gode Herrer, at det maatte komme til endelighed, saasom mine Børn paastaaer, at jeg bør skaffe det i Rigtighed, førend jeg dør. Jeg forventer derpaa mine gunstige Herrers Resolution; forblivende deres ydmygste Tiener i min Alders 85. Aar.

Søffren Matthisen

Kiøbenhafn d. 7. Nov. 1739

(Hr. Justits=Raad Grams Erklæring over forestaaende Søfren Matthisens memorial.)

Magnifice Dne Rector, samt Høyædle, høyærværdige, Velædle og Velbyrdige Herrer Assessores i Consistorio!

At deres Magnif. Og samtlige gode Herrer hafver fundet for got, at beordre min Erklæring paa Søfren Matthisens indgifne Memorial, derfor takker jeg ærbødigst baade paa hands og mine egne vegne, ynskede intet heller, end at hand og jeg motte komme vel fra hinanden, inden én af os blef kaldet af Verden: hvilket enhver maae tilstaae, ligesaa snart at kand skee med mig, i hvor vel der er nogle og 30. Aars forskiæl paa vor Alder. Men at kunde komme engang til Skigtighed tilsammen, da dependerer saadant en stor deel af deres Magnif. og samtlige høystærede Herrers Godhed, saafremt hannem motte forundes dend af hannem siden Ildebrande bestandigen paastaaede Huusleye. Udi hvilken hands præntion jeg for min deel (saavel som flere) aldrig hafver funden nogen Ubillighed; men da jeg ikke hafver kundet eene tage paa mig, saadant hannem at accordere, og saa ofte derom paa Consistorio er blefven talet, ikke hafver erholdet eenstemmige vota, (hvilket dog udi slige vigtige, og helst Pengesager, absolute requireres,) saa er Tingen saalænge blefven henstaaende, imidlertid, som jeg nyligen sagde, hafver mig ikke kundet siunes, at være saa aldeeles regelrett, helst naar Kirken det kunde Taale, (som dend virkelig kand, da dend, over sin Gield; hafver, omskiønt ikke store, dog nogle Capitaler paa Rente,) at dend gamle Tiener meere skulde miste Huus-leye, end Organisten: det jeg ogsaa hafver brugt til argument tilforne. Thi, da Organisten hafver i forrige Tiider førend Ildebranden erholdet af Consistoris bevilling paa Huusleie=Penge, saa blef af mig efter Ildebranden proponeret, at, efterdi man vilde nægte Klokkeren sligt, ja end og ald Erstatning for hands ved Kirken havde frie Bolig, hvorpaa dog baade hands Fader og hand hafde anvendt endeel af egne Midler; om da ikke ogsaa organisten burde være samme Vilkaar underkast? Men denne sidste hafver ved faveur beholdet alt sit ubeskaaret, under foregifvende, at hand var trængende og forgiældet, det er at sige, end Huusholdere, u-agtet at hand ved det Kongl. Hof hafver flere Bestillinger. Derimod hafver man holdet Søfren Matthisen for at være riig, hvilket jeg dog Tør forsikre og gjøre inramentum credulitatis paa, at hand ikke er. Hvad nu de øfrige hands andragende og narrata i memorialen sig anbelanger, da, som de ikke angaaer Sagen, saa hafver jeg og ingen Erklæring derpaa for denne

Gang at give. Ikke desmindre vil jeg ikke forholde herved mit Sandheds=Vidnesbyrd om visse Poster at meddeele.

1. at, hvad hand, angaaende de til mig leverede Penge=Summer mælder, er saaledes rigtig, og skal findes at accordere med mine aarlige færdigliggende Regnskaber.

2. Hvad hand skrifver om Kirkens Kobber og Messing, forholder sig næstendeels saaledes; neml. at dermed efter Ildebranden, ifølge af kongl. Majts. Befaling og ved de kongl. Bygnings=Commissions Hr. Geheime Raad Lerches og Sal. Biskop Worms foranstaltning, blev handlet paa samme maade, som ved vor Frue Kirkes Kobber og Messing, hvoraf lige saa lidet er kommen denne sidste Kirke til gode, til hendes Tag og Prydelse, som Trinitatis Kirke. Saadant hafver jeg og ofte, (i hvorvel uden fornødenhed, saasom hannem Søfren Matthisen u-vedkommende) hannem sagt og betydet, naar hand undertiden derom har talt; men at hand det ey saaledes har vildet forstaae, og samme endnu repeterer, henregner jeg til dend gode gamle Mands mig noksom bekiendte zele og Nidkiærhed for Kirkens beste, findende og ingen Aarsage, hannem derfor at laste, men meere at berømme.

3. Det hand skrifver om de Herrer assessorum Consistorii votis, der skulle være faldne hannem med, d. 9. May 1736 forholder sig langt fra ey saaleedes: saa at udi saadan Post maae dend gode Mand hafve faaet (Gud veed hvorfra, men af mig ikke,) en urigtig Beretning; eftersom hvad denne samme Dag er passeret, findes in actis ikkun at hafve været en Begiæring fra ham, om de 100 rd at motte faae gotgiort, hvilke hands Fader ao. 1687 gaf til Klokker=Boligens Opbyggelse: [vid. Bielager Litt. B] Og saadan begiæring blev da afslaget. Om der nu samme Dag da dette var for, er blefven Talt mundtlig uden votering i Consistorio om Huusleie, Penge, og sligt kommen ham for Ørene lader jeg staa derhen, og skulde næsten troe det, men hafver ingen hukommelse i Ting fra saa lang Tiid. Derimod, om det noget skulde kunde hielpe, kands jeg alleguere en anden votering, hvorom findes vel intet in actis, men alleeneste et par Linier enstæds i de herhos følgende og sammensyede Papirer, af ao 1735 hvilke blefve af da værende Rector, Hr. Assessor Detharding, mig saaledes tilbagesendte. [vid. Bielager Litt. C] Andet veed jeg og vist, ikke at være passeret enten for eller imod indbemælte Mandens Ansøgning, saavidt nogensteds in scriptis findes, uden det selfsamme: som jeg holder for at være saa meget desbedre, at Tingen staaer aaben, og kand endnu ved en votering og Conslusum fastsættes, til eller fra. Jeg vil da slutteligen hafve hands Begiæring endnu recommenderet til de gode Herres bienveillance, forsikrende, at derudi skeer mig ligesaavel en Tieneste, som ham. Da jeg i øfrigt forblifver med alt respect og confideration.

Magnifici Rectoris og samtlige høystærede Herres ydmyge Tiener H. Gam

Kiøbenhavn d. 19. Nov. 1739

De udi ovenstaaende Hr. Justits Raad Grams Erklæring paaberaabte samensyende Papirer, ere endeel dokumenter, hvoraf nogle angaaende Stipendium Scheelianum, og de andre Søfren Mathisens Begiæring. Samme Papiire følge da herunder Nafn af Bielager.

Littera A.

Hr. Justits=Raad Grams Bref til Consistorium, af dato d. 20. Januarii 1735.

Magnifice Domine Rector, Høyædler og Velbaarne og Høyærværdige, Velædæe og Velbyrdige Herrer Assessores i Consistorio!

Jeg er foraarsaget, at bemøye Deres Magnif. og samtlige høystærede Herres med tvende adskillige slags propositioner. Dend ene er en memorial fra Klokke Søjren Matthisen [Litt. D], som jeg i lang Tiid hafver baaret hos mig, og deels fordi Consistorium ikke hafver været complet til at erholde alles sentiments, deels fordi Tiden med andre Ting er henløben etc ikke fremlagt til saadan forslag at paakiende. Dog hafver jeg vel Tilforn talt om saadant paa hands Vegne, men ey bekommet Svar hannem til fornøjelse. Som hand nu meget Trænger paa mig, for at bekomme et endeligt Conclusum, og jeg gierne skulde være tilfreds med at hand naaede sit Ynske, saavelsom organisten Sparrekier hafver for længst nødt deslige: Saa indstiller jeg til de gode Herrer, hvad fortrøstning hennem bør gifves herudinden.

Dend anden Post betræffer min Fonction i Stipendii Scheeliani Ephorie- Og dend Tager sin Oprindelse af dend jevnlige Correspondence, hvilken nu i en 13 á 14 Aars Tiid hafver været imellem Legati Scheeliani Patronos, de Herrer Scheeler, og mig, som Ephorum. beskaffenheden er egentligen denne: Efter Legati Scheeliani Fundation og Universitetets derpaa gifne Reces ao 1649 ere Professores forplittede til at gifve Patrono eller Directori Stipendii Part af, hvorledes Capitalerne Tiid efter anden vorder udsatte, og i hvad Stand Legatum befindes. Denne Byrde paalegges Ephoro, som derved finder meere, eller mindre møye og Besværing, eftersom Patronum ingenie falde. Nu er det de høyst ærede Herrer bekiendt, at, der dend ulykkelige Ildebrand ao 1728 hafde svækket ét af Universitetets anseeligste Panter her i Staden, neml. sal. Peter Peltes Gaard, blefve vi, uagtet vores bemøelse og Contraremonstation, obligerede, ved en høy kongl. Resolution igiennem Ober=Commissionen, til at lade falde, dend tvende Aars renter: hvorved Legatum Scheelianum i steden for 4000 rd Croner, som det for sin Part alene ejede i samme Pant, bekom kuns 2666 rd 4 mk og mistede tillige tvende Aars renter. Strax efter Ildebranden tilkiendegav jeg dend ulykkelige hændelse til da værende Patron, Sl. Etats=Raad Erich Scheel til Arreskov, men kunde ey berette, hvorledes udfaldet dermed kunde blifve, nemlig hvor megen Skade Legatum kunde komme at tage. Hr. Erich Scheel døde strax derefter i Januarii 1729. Hans Broder, Major Mogens Scheel, blef igien Director, men døde ligeledes i selfsamme Aar, inden Sagen kom til slutning i dend Kongl. Anordnede Ober=Commission til Panternes afgivelse: hvorfra hands Majts allernaadigste Resolution omsider udkom in Januario 1730 at Peltes Arfvinger skulde hafre saadant afslag, som for er mældet. Paa dend Tiid var Hr. Greve Christian Scheel i Jylland blefven Patronus. Hand fra sin Directions Tiltrædelse holdte mig varm med en u=ophørlig Correspondance i en Tiid af 9 eller 10 Maaneder, indtil hand omsider fandt sig i alle Ting, og hafde ingen flere Oplysninger af fordre. Ved hands dødelige afgang ao. 1731 er Directionen tilfalden Hr. Etats=Raad og Amtmand Holger Scheel, som hafver funden iblandt de Papirer, hvilke frue Grevinde Scheel hannem har ladet være følgagtig, adskillige mine Breve, og deraf Tagen Anledning, deels mundtlig det sidste hand var her i Byen, deels skriftlig at eske til sin sikkerhed af det heele Universitet de samme Erklæringer, hvormed baade hand og hands formand, efter mit

Tykke noksom, ere blefve af mig i særdeleshed, som Ephor, forsynede og instruerede. Det meeste hvorover hand stepulerer, er, at Universitetet bør beviise, at den Tiid Pelt bekom de 4000 rd. af Scheeles Penge, som varAo. 1708 i sl. Etats=Raad Windings Ephories Tiid, da skulde Patronus derom være blefven lovligen advaret ifølge af høylofligt Kong Christian V Brev; og derom begierer hand fuldkommen Beviis, at sligt er blefven u=forsømmet. Hvad jeg paa denne Post hafver givet ham til svar, vilde de gode Herrer behageligen see af hosfølgende Copie. Hvad sig anbelanger høystbemeldte Kong Christian V Brev til Universitetet, da er det vist nok, at det tilholder, saadan advarsel at gjøre. Det blefv og alleene af Universitetet søgt og erfvervet til at hielpe vore sal. Formænd udaf saadanne Scheelianiske Bryderier; (om jeg ret mindes, ao. 1682) Thi dend Tiid Christian Scheel Jørgensen til Estrup i sin Direction giordte Universitetet store Difficulteter, og stod hart paa, at fundationer i sær i denne Post, motte efterlefves, ikke at udsætte Pengene andensteds end i Jordegods eller til Adelsfolk med forlovere, erholdte Universitetet høystbemeldte dispensation, at forvalte baade dette og alle andre legata efter Tiidernes forandrede Beskaffenhed, dog med det Vilkor, at advare Patronerne, naar Penge i Kiøbstadsgods blefve udsatte, eller andensteds. Om denne Bevilning var bemeldte Christian Scheels Sønne-Søn, Greve Scheel uvidendes, og derfor strax i Begyndelsen af sin Direction faldt mig paa Halsen med dend samme Opposition af dend gamle Fundat eritiquerende vores forhold i at sætte Pengene i Kiøbenhavns gaarde til at lade opbrænde saadan deel af Capitalerne, som nu Peltas.

Altsaa gaf jeg ham en Copie af dend Høystsal. Konges Bref. Deraf er det nu, at hr. Etats=Raad Holger Scheel har taget Anledning og da jeg hafve tænkt, at hand skulle blifve fornøyet med det Svar, som jeg i forleden Sommer gaf ham paa de Tvende Anfordringer, faar jeg med sidste Post nye Erindring, at jeg endeligen maae forskaffe hannem Universitetets eller samtlige Professorum Sikkerhed i det selfsamme. Saafremt nu deres Magnif. og de høystærede herrer, vilde hafve dend godhed, at lade sig tillige med mig denne Sag være angelegen til at føye saadan begiæring, da hafver jeg promesionallement opsat en Concept, saadan som jeg mener, hand kand og bør være tilfreds med. Dend jeg beder at de gode Herrer vilde giennemsee, rette, forandre etc. efter beste findende, og endeligen tillade, at dend af dhr Secretarion blifve udfærdigen subRectoris Sigillo, hvilken jeg hannem med fordeeligste kunde Tilstille. Jeg forblifver med ald Respect.

Magnifici Dni Rectoris og samtlige høystærede Herrers ydmyge Tiener.

H. Gram

Kiøbenhavn

d. 20. januarii 1735

Bielage Litt. B.

Velædle og Velbyrdige Herre Magnifici Rector, min gunstige Patron!

Eftersom hands kongel. Majts allernaadigst har bevilget, at Klokkerhuset ved Trinitatis Kirke efter hosfølgende Afridsning igien maae opbygges; saa er min ydmygst og tjenstvillig ansøgning, at hands Magnif. vilde være mig behielpelig hos de andre velbaarne Herrer Kirkens Patroner, at Bygningen, mens nu ret Tiid paa Aaret er, kunde settes udi verk, og naar sin fremgang. Og hvis saa skeer, vil jeg til Taknemmelighed forære hundrede rixdaler til hielp til samme Bygning, naar dend efter fornt. Afridsning worder opbygt; Og over alt som min Pligt udkrefver, med Bygningens Tilsium, naar det behager hands velbyrdighed videre ordre derom at meddeele, giøre, saa vidt mueligt er.

Forblifvende dend velædle og velbyrdige Herres pligtskyldigste Tiener. Mathis Sørensen

Kiøbenhavn 15. Junii 1687

Disse indlefferde 100 rd ere til mig lefveret d. 17. Nov 1687

C. Bartholin

Fremlagt udi Kiøbenhavns Consistorio d. 9. Maii 1736

Bielage Litt. C

Conclusum

Plurima vota consenherunt, ut ædituo nummi pro domo conducenda numereatur: item, ut, quas concepit D. Gram, litteræ ad Patronum Legati Scheeliani nomine Consistorii.

G. Detharding, p.t. Rector.

Bielage Litt. D.

Søfren Matthisens memorial

(No 20 C6 1734, 24 skill. No 40995 (Stempelpapir))

Saasom jeg over 50 Aar har Aar fra Aar leveret til forige Trinitais Kirkes Patroner Regnskab og penge, paa hvis Indtægt jeg har oppebaret, indtil dend 19. Januani 1732, da jeg imod Quitering paa Extracten leveret min Beholdning 95 rd 4 mk men ingen Quitering bekom paa 180 rixdl jeg velvillig bekom af Trinitatis Sogne-Folk til hielp at betale Huusleie med, som jeg har ført Kirken til Indtægt, foruden dend aarlig Leie forud, de baade før og siden til Kirken har betalt, saa kirken siden ikke er ført til Regning uden leie for 2. Aar, nu Kirken er udi gord Stand; Saa beder jeg allerydmygeligst,

mig herefter motte bevilges at nyde hernefnte 30 rdl hver ½ aar, i dend naadig henseende, at jeg i min velmagt for Ildebranden 1728 d. 31. Martii ikke har været Kirken utaknemmelig, som Hr. Justits Raad Gram er bekiendt, foruden de 100 rdl jeg den 17. Nov 1687 leveret til Kirken, og Render til Kirkens portion Pompevand jeg bekostet, og over 300 rdl jeg anvendet paa Klokke=Huusets Bygning for Branden: Sogne=Præsterne, eller medtjenere, eller Organisten har og nydet dend sædvanlige Huusleie og Løn. Hvorudi jeg forventer de velb. Consistorii Herrer deres gode Befordring, forblifvend deres undernanigste Tiener

Søfren Mathisen

Kiøbenhavn d. 24. Aug. 1734.

NB resten af de saa kaldede sammensyede Papirer, som Hr. Justits Raad Gram beraaber sig paa, angaaer alene Stipendium Scheelianum, (og derfor her ey henhører, hvor om dette Stipendium ingen quæstion er) og bestaaer.